

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi
kaivosasiat@tukes.fi

Viite: lausuntopyyntöne 10.8.2023

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen lausunto, malminetsinnän Natura-arviointi Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat ML-alue Ala-Penikka, Simo

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt 10.8.2023 Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jäljempänä ELY-keskus) lausuntoa Kingsrose Exploration Oy:n (jäljempänä yhtiö) malminetsintälupahakemukseen ML2021:0132 Ala-Penikka liittyvästä Natura-arvioinnista ”Malminetsinnän Natura-arviointi Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat V2 ML-alue Ala-Penikka”. Natura-arviointi on päivätty 9.8.2023 ja sen on laatinut hankkeessa konsulttina toimiva WSP Finland. Malminetsintälupahakemus sijoittuu suurimmaksi osaksi Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueelle. ELY-keskus on antanut Natura-arvioinnin edellisestä versioista (päivätty 18.8.2022, täydennetty 18.11.2022) lausunnon 12.12.2022. Natura-arviointi ei kaikilta osin ollut asianmukaisesti tehty ja sitä tuli täydentää vaikutusalueella esiintyvien luontotyyppien ja kasvilajien, pöllöjen, **salassa pidettävän lajin**, metson, yhteisvaikutusten ja lieventävien toimenpiteiden osalta. Koska Natura-arviointia on myös muilta osin huomattavasti muutettu, lausuu ELY-keskus tässä päivitetystä Natura-arvioinnista kokonaisuutena.

Kuvaus suunnitellusta toiminnasta Natura-arvioinnin mukaan

Kingsrose Exploration Oy valmistelee malmietsintää Penikoiden alueella, Kemimaan ja Simon kunnissa ja on jättänyt marraskuussa 2021 Tukesille kolme malminetsintälupahakemusta ja kaksi varausilmoitusta. Nyt lausuttavana oleva Natura-arviointi kattaa malminetsintälupahakemuksen ensimmäiselle lupahakemusalueelle Ala-Penikka. Hakemusalueesta 79 % sijoittuu Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueelle. Malmietsinnän kohteena ovat platinaryhmän metallit platina, palladium ja rodium. Penikoiden alueella aiemmin tehtyjen geologisten tutkimusten vuoksi alueen geologia ja sen yksityiskohdat tunnetaan hyvin.

Suunniteltu malminetsintä sisältää timanttikairausta, geologista kartoitusta, pienimuotoista näytteenottoa ja geofysikaalisia mittauksia. Timanttikairausta tehdään talvella (30. marraskuuta–1. toukokuuta välisenä aikana) lumiolosuhteiden salliessa. Suuren petolinnun 1100 m pesäreviirillä ei tehdä töitä 15. helmikuuta – 31. heinäkuuta välisenä aikana, ellei voida varmuudella osoittaa, että kyseisellä alueella oleva pesä ei ole asuttu ja Metsähallitus vahvistaa tämän. Pesäreviireiksi tulkitaan kaikki luonnon- ja tekopesät riippumatta siitä, ovatko ne asuttuja.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Kairaussuunnitelmaan kuuluu yhteensä 77 kairapaikkaa, joista 66 sijaitsee Natura-alueella. Suojeluperusteena olevien kasvilajien ja luontodirektiivin liitteen IV kasvilajien ympärille jätetään 30 metrin maastoon merkitty suojavyöhyke ja muiden huomioarvoisten ympärille 20 metrin maastoon merkitty suojavyöhyke, jolla kairauksia ei tehdä. Jokaisesta kairapaikasta kairataan useita reikiä. Kaikkia kairareikiä ei välttämättä kairata eikä kaikkia kairapaikkoja käytetä. Kairakone työskentelee kairapisteellä 3–21 vuorokautta, keskimäärin 6 vuorokautta. Kairapaikkojen lumi tiivistetään vähintään 50 cm paksuuteen.

Kairauksessa käytetään suljettua vesikiertoa ja soijan talteenottoa. Ensisijaisesti käytetään aiemmin kairattujen kairareikien vettä. Jos vettä otetaan luonnonvesistä, se otetaan Natura-alueen ulkopuolelta. Mahdollinen kairausvesi kuljetetaan kairapaikoille säiliötä kuljettavalla vetoyksiköllä.

Kairaukseen käytetään kumitela-alustaisia yksiköitä, joissa voi olla sisäänrakennettu ajoyksikkö tai erillinen vetoyksikkö. Laitetta seuraa tuki-/huoltoyksikkö. Kairausten aikana alueella käytetään korkeintaan kolmea kairakonetta yhtä aikaa.

Kaikki kulkeminen tapahtuu etukäteen kartoitettuja ja pohjustettuja kulkureittejä pitkin. Reitit merkitään maastoon suunnitteluvaiheessa. Suojeluperusteena olevien kasvilajien ja luontodirektiivin liitteen IV kasvilajien ympärille jätetään vähintään 30 metrin maastoon merkitty suojavyöhyke, jolla ei liikuta koneilla. Muiden huomioarvoisten kasvilajien päältä voidaan ajaa niitä vahingoittamatta. Reiteillä tulee olla tiivistettyä lunta vähintään 30 cm. Maaston herkimmat ja kosteimmat alueet varmistetaan muovi-/kumimatoilla tai verkoilla, jotka sijoitetaan lumikerroksen päällisosiin. Malminetsintätöiden vuoksi saatetaan joutua kaatamaan yksittäisiä isompia puita, mutta vanhoja, paksuja tai pystyyn kuolleita puita ei kaadeta.

Reittien ja kairapaikkojen vahvistamiseen tarvittava tykkilumi tehdään jokivedestä tai muusta luvitetusta, Natura-alueen ulkopuolella sijaitsevasta vedenotto paikasta oppopumpulla. Natura-alueella lumi kuljetetaan kumitela-alustaisella laitteella ja asetetaan paikalleen kumiteloilla vastustellun kaivinkoneen kauhalla. Lumen kuljetuksessa varmistetaan, ettei lumen mukana siirry Natura-alueelle sedimenttejä tai orgaanista ainesta.

Geologista kartoitusta ja pienimuotoista näytteenottoa tehdään jalkaisin loppukesällä ja syksyllä. Näytteenottoa voidaan tehdä myös väliaikaisesti päältä pois siirretyn kunnan alta. Biologi tarkistaa näytteenotto paikat ja antaa hyväksynnän työlle vain, jos uhanalaisia tai suojeltuja kasveja ei ole havaittavissa. Näytteenotto paikat dokumentoidaan valokuvaamalla ne ennen ja jälkeen työn.

Geofysikaalisia mittauksia tehdään kairareijistä kairauksen päätyttyä sekä matalalla lentävällä lennokilla tai dronella 20–150 m korkeudesta. Lentomittauksia tehdään enintään muutamana päivänä vuodessa elo-tammikuun välisenä aikana.

Yhtiö sitoutuu toteuttamaan malminetsinnän hakemusalueella Natura-arvioinnin hankekuvauksessa kuvatulla ja hakee kaivosviranomaiselta lupaa yksinomaan arvioinnissa esitetyn tutkimusohjelman toteuttamiselle.

Tiedot Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueesta (FI1301602, SAC/SPA)

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat kuuluu Natura 2000 -verkostoon sekä luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue) että lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA-alue).

Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena yhteensä 11 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä ja kaksi liitteen II lajia sekä yhteensä 44 lintudirektiivin mukaista lajia. Tietolomakkeella suojeluperusteena mainittu Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210) lienee virheellinen kirjaus.

Natura-tietolomakkeiden päivitysväli on pitkä. Tietolomakkeella mainittujen lisäksi Natura-alueella esiintyvät luontodirektiivin liitteen I luontotyypeistä Lähteet ja lähdesuot (7160) sekä Metsäluhdet (9080*) (SASS määräväliajo 29.9.2023), liitteen II lajeista perämerenketomaru, kiiltosirppisammal, korpipohtosammal ja **salassa pidettävä laji** sekä lintudirektiivin liitteen I lajeista tai säännöllisesti levähtävistä muuttolinnuista mahdollisesti hiirihaukka, ruskosuohaukka, tukkasotka ja kivitasku (LajiGis, Lajitietokeskuksen viranomaisportaali 2.1.2024). Lapinleinkistä ja lettorikosta on vanhat havainnot alueelta (Lajitietokeskuksen viranomaisportaali 2.1.2024).

Natura-alueen suojelutavoitteena on alueen merkityksen säilyttäminen Natura-tietolomakkeella mainituille suojeluperusteille. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan alueella vallitsevan luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tilan säilyttämistä turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys, alueella vallitsevan luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilyttämistä alueen käyttöä ohjaamalla, luontotyyppien, lajin elinympäristön tai populaation määrän lisäämistä ennallistamis- ja hoitotoimenpitein, luontotyyppien tai lajin elinympäristön laadun tai lajin populaation elinvoimaisuuden parantamista ennallistamis- ja hoitotoimenpitein.

Pääosa Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueesta on toteutettu luonnonsuojelulla perustamalla Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualue (SSA 120117, Laki eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi 676/1981) sekä viisi yksityistä luonnonsuojelualuetta.

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alue on maailmanlaajuisen kosteikkoja suojelevan Ramsar-sopimuksen kohde. Se on luokiteltu myös kansainvälisesti arvokkaaksi lintualueeksi (IBA-alue).

Natura-arvioinnin aineisto ja lähtökohdat

Käytetyt aineistot

Arvioinnin lähtöaineistona on käytetty salassa pidettävät tiedot sisältävää Natura-tietolomaketta (päivitys 12/2018), Lajitietokeskuksen lajihavaintoja, Metsähallituksen luontotyyppiaineistoa ja Metsähallituksen petolintutietoja. Aineistot on pääosin

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

hankittu Natura-arvioinnin aiempaa versiota varten. Natura-arvioinnin aiempaa versiota varten oli teetetty pöllö-, putkilokasvi-, luontotyyppi- ja salassa pidettävän lajin selvityksiä. Yhtiön omien suunnitelmien sekä ELY-keskuksen ja Metsähallituksen Natura-arvioinnin edellisestä versiosta antamien lausuntojen perusteella on lisäksi teetetty kasvilaji-, kasvillisuus-, luontotyyppi-, pöllö-, metsoselvityksiä ja kahden salassa pidettävän lajin selvityksiä. Natura-arviointia varten tarkistettiin ja tarvittaessa päivitettiin Metsähallituksen biotooppikuvioaineiston Natura-tyypit ja niiden edustavuudet. Valtaosassa selvitettävänä on ollut koko yhtiön laajempi malminetsintäkokonaisuus Penikoilla. Metsähallitus on lisäksi selvittänyt alueen jäkäliä ja sammalia sekä salassa pidettävän lajin esiintymistä ja toimittanut konsultille salassa pidettävää lajitietoa. Lisäksi Natura-arvioinnin aineistona on käytetty - - salassa pidettävää lajitietoa poistettu - - sekä Metsähallituksen linnuston linjalaskentatietoja vuodelta 2021.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu

Natura-arvioinnista lausumisen tueksi viranomaisille toimitettiin paikkatietoaineistoa luontoselvityksissä kuljetuista reiteistä ja luontotiedoista (kasvillisuus) sekä hankkeen kairapaikat ja -reitit. Alkuperäisestä aineistosta puuttuneet lopulliset kairapaikat toimitettiin jälkikäteen. ELY-keskuksen pyynnöstä toimitettiin lisäksi pöllöselvitysten reitit sekä selvityksen Olli-Pekka Karlinin tekemien pöllöselvitysten sisällöstä.

Yhteisvaikutusten tarkastelua varten yhtiö on hankkinut Morenia Oy:n Oravakankaan kaivoslupa- ja ympäristölupapäätökset, tutustunut tuulivoimahankkeiden YVA-asiakirjoihin sekä pyytänyt ELY-keskukselta Leipiö III tuulivoimahanketta koskevan salassa pidettävän Natura-arvioinnin sekä ELY-keskuksen siitä antaman lausunnon.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

Kasvillisuusvaikutukset

Natura-arvioinnin pohjaksi on tarkasteltu malminetsintään yleisellä tasolla liittyviä mahdollisia vaikutusmekanismeja. Niitä ovat kasvillisuuden kuluminen kairauspaikalla tai kulkureitillä, puiden kaatamisen aiheuttamat muutokset, kairaussoijan tukahdutusvaikutukset, ilmapäästöt, päästöt maaperään tai pohjaveteen, kasvillisuuden tuhoutuminen tulipalon seurauksena, suojeluperusteena olevan lajin yksilön suora vahingoittuminen kairauspaikalla tai kulkureitillä, eläimiin kohdistuvat häiriövaikutukset, kairauksen aiheuttamat vesiolosuhteiden muutokset sekä suojeluperusteena olevan lajin elinympäristön heikentyminen.

Lettoihin voi kohdistua kasvillisuuden kulumista ja maaperän rikkoutumista. Aapasoihin ja Boreaalisiin luonnonmetsiin voi kohdistua kasvillisuuden kulumista ja maaperän rikkoutumista sekä kairaussoijan tukahdutusvaikutuksia. Boreaalisiin luonnonmetsiin ja Puustoisiiin soihin voi kohdistua lisäksi puiden kaatamisen aiheuttamia muutoksia. Muut vaikutusmekanismit ovat joko ei merkittäviä tai niistä ei kohdistu vaikutuksia mihinkään luontotyyppiin.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Luontoselvitysten ja vuosittaisten tarkistusten ansiosta vähäiset vaikutukset kohdistuvat kunkin luontotyypin tavanomaisempaan osaan. Lumi ja maaperän jäätyminen suojelevat tehokkaasti reiteille tai niiden läheisyyteen sijoittuvia huomioarvoisia tai rauhoitettuja ruohovartisia kasveja.

Mahdollista maaston ja kasvillisuuden kulumista ja lumen tiivistämisen aiheuttamia vaikutuksia voi syntyä vaurioalalla, joka on varovaisuusperiaatetta noudattaen 30 m² kairapaikoilla. Reiteille ei kohdistu ollenkaan vaikutuksia. Malminetsinnän vaikutusala eli se ala, jolla malminetsintää ja koneellista liikkumista tapahtuu, on kairapaikoilla 150 m², reittien puustoisilla alueilla 5 m ja avoimilla 7 m.

Vaikutukset lajeihin

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu

Hakemusalueella ei ole saukon talvehtimiseen soveltuvia vesistöjä. Lajiin ei kohdistu vaikutuksia.

Linnustovaikutukset

Linnustoon kohdistuvia häiriövaikutuksia vähentää koneellisten tutkimustoimien ajoittaminen talviaikaan. Suurin osa suojeluperusteena olevista lajeista ei ole alueella talvisin, eikä niihin siten voi kohdistua vaikutuksia. Vaikutukset valtaosaan muuttolinnuista on pystytty sulkemaan pois kevätmuuton mediaaniajankohdan (Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry:n rekisteri) sekä lajien käyttämien elinympäristöjen perusteella. Joidenkin muuttolintulajien yksilöitä saattaa oleilla hankkeen vaikutusalueella vaikutusaikana.

Talvehtiviin lintuihin kohdistuvia vaikutuksia on tarkasteltu huomioiden niiden elinympäristövaatimuksia, mahdollisia soidinalueita (metso ja teeri) sekä soitimen ja pesinnän aloittamisen ajankohtaa. Kaikki alueella talvehtivat lintulajit saattavat vähäisessä määrin oleilla suunnitellun toiminnan vaikutusalueella. Hankealueelta on havaittu helmipölli vuosina 2022 ja 2023. Salassa pidettävää lajitietoa poistettu. Hakemusalueelta ei ole merkkejä metson soidinpaikoista. Mikäli myöhemmissä kartoituksissa löytyisi merkkejä metson soitimen käynnistymisestä aiemmin tuntemattomassa paikassa, pidättäydyttäisiin häiriövyöhykkeen kairauksista soidinaikana (1.4.–15.5.).

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu

Kairausmelun aiheuttama häiriövaikutusalue perustuu kairausohjelmaan ja kairausmeluselvitykseen. Lintuja häiritsevän melun raja-arvona on käytetty 40 dB ja mallinnuksessa käytetty melutaso vastaa tyypillisen Oy KaTi Ab:n käyttämän kairauslaitteiston (DE 140) melua. Mallinnuksessa on otettu huomioon mm. maaston peitteisyys ja tuulen vaikutus varovaisuusperiaatetta noudattaen. Melumallinnus tehtiin aluksi kullekin kairapaikalle erikseen. Tämän jälkeen mallinnettiin kolmen kairauslaitteiston samanaikaisen lähekkäisen toiminnan maksimimelutilanteita eri puolilla aluetta sekä tilanteita, joissa alueella kairaa kaksi tai kolme laitteistoa eri puolilla aluetta.

Yksittäisen kairauslaitteiston kairausaikainen lintuja häiritsevä melu kantautuu selvityksen perusteella korkeintaan 285 m etäisyydelle avoimilla paikoilla.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Metsäisellä alueella häiriövyöhyke ylittää reilun 100 m etäisyydelle kairauslaitteistosta. Hakemusalueen kaikkiin osiin saattaa kohdistua vähintään 40 dB melua joltakin tai joiltakin kairauspaikoilta. Kerrallaan kairaus tapahtuu kuitenkin korkeintaan kolmella kairauspaikalla.

Koska kairauspaikkojen etäisyydet ovat suuria verrattuna melun kantautumiseen, ei lähekkäisten kairapaikkojen yhtäaikainen kairaus laajenna melualueita kovinkaan paljoa. Kolmen lähekkäisen kairapaikan melu vaimenee 40 dB:n viimeistään 285 m etäisyydellä kairakoneesta.

Ala-Penikan lakialueella tehtävän kairauksen melu ei juurikaan leviä lakialueen ulkopuolelle, vaikka alueella kairattaisiin kolmella kairakoneella samanaikaisesti.

Epävarmuustekijät

Arvioinnin laatimiseen ei sisälly sellaisia epävarmuuksia, jotka vaarantaisivat arvion luotettavuuden. Sekä hankealue, tarkasteltava toiminta, että alueen suojeluperusteisiin kuuluvat luonnonarvot tunnetaan kohtuullisella tarkkuudella.

Vaikutusten merkittävyyden ja Natura-alueen koskemattomuuden arviointitapa

Natura-arviointia varten on tehty malminetsinnän vaikutusmekanismitarkastelu, jonka jälkeen on määritelty mihin suojeluperusteisiin ne vaikuttavat sekä arvioitu kuhunkin suojeluperusteeseen kohdistuvien vaikutusten merkittävyys.

Luontotyyppivaikutusten merkittävyyden arviointi perustuu määrälliseen vaikutustarkasteluun. Muihin suojeluperusteisiin kohdistuvan vaikutuksen merkittävyyttä on käsitelty sanallisesti.

Tiivistelmä Natura-arvioinnissa todetuista vaikutuksista Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueen suojeluperusteisiin

Luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

Natura-luontotyypeistä hakemusalueella on Pikkujokia ja puroja (3260), Lettoja (7230), Aapasoita (7310*), Lähteitä ja lähdesoita (7160), Boreaalisia luonnonmetsiä (9010*), Lehtoja (9050) ja Puustoisia soita (91D0*). Lähteet ja lähdesuot eivät ole Natura-alueen suojeluperusteena.

Kairapaikkoja sijoittuu tai saattaa sijoittua hakemusalueella tutkimussuunnitelman mukaisesti luontotyypeille Aapasuot, Luonnonmetsät sekä Puustoiset suot. Lyhyehkö osuus kulkureittiä sijoittuu em. luontotyyppien lisäksi myös luontotyyppille Letot. Suurin osa mahdollisen maaston ja kasvillisuuden kulumisen ja lumen tiivistämisen vaikutusalasta kohdistuu reiteille ja luontotyypeistä erityisesti Aapasoille ja Boreaalisiin luonnonmetsiin. Vaikutusten voimakkuus on kuitenkin suurempi kairapaikoilla kuin reiteillä. Vaikutusalalla sijaitsevan Natura-luontotyyppin

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

osuus koko Natura-alueen luontotyyppin pinta-alasta on kaikilla luontotyypeillä selvästi alle 1 %.

Luontodirektiivin luontotyyppeihin ei kohdistu merkittäviä vaikutuksia suunnitellusta malminetsinnästä.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Luontodirektiivin liitteen II lajeista hakemusalue saattaa kuulua saukon elinpiiriin, mutta alueella ei ole saukon talvikäyttöön soveltuvia elinympäristöjä. Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Muualta Natura-alueelta tunnettuja salassa pidettävää lajia, perämerenketomarunaa, kiiltosirppisammalta tai korpipohtosammalta ei hakemusalueella todennäköisesti esiinny. Vain saukko ja salassa pidettävä laji on mainittu Natura-tietolomakkeella alueen suojeluperusteina.

Luontodirektiivin lajeihin ei kohdistu vaikutuksia suunnitellusta malminetsinnästä.

Lintudirektiivin liitteen I lajit ja alueella säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut

Muuttolinnuista kuikkaan, kaakkuriin, mustakurkku-uikkuun, laulujoutseneen, jouhisorsaan, mustalintuun, uiveloon, mehiläishaukkaan, sinisuohaukkaan, nuolihaukkaan, kurkeen, kapustarintaan, jänkäsirriäiseen, suokukkoon, jänkäkurppaan, mustavikloon, punajalkavikloon, liroon, vesipääskyyn, naurulokkiin, kalatiiraan, lapintiiraan, keltävästäräkkiin, sinipyrstöön, pohjansirkkuun, suopöllöön ja kahteen salassa pidettävään lajiin ei kohdistu vaikutuksia suunnitellusta toiminnasta. Vaikutuksia metsähanheen, ampuhaukkaan, tuulihaukkaan, hiirihaukkaan on käsitelty hieman laajemmin sanallisesti. Yhteenkään muuttolintulajiin ei kohdistu merkittäviä vaikutuksia.

Alueella talvehtivista lajeista vähäisiä vaikutuksia voi kohdistua pyyhyn, teereen, metsoon, salassa pidettävään lajiin, helmipöllöön, helmipöllöön, palokärkeen, pohjantikkaan, hiiripöllöön, lapinpöllöön ja salassa pidettävään lajiin. Alueelta ei tarkemmissa kartoituksissa havaittu merkkejä metson soidinpaikoista. Salassa pidettävää lajitietoa poistettu. Alueella sijaitsee helmipöllön pesimäreiviiri. Salassa pidettävää lajitietoa poistettu. Alueella talvehtiviin lintulajeihin ei kohdistu merkittäviä vaikutuksia.

Yhteisvaikutukset

Natura-arvioinnin yhteisvaikutusten arvioinnissa on huomioitu yhtiön alustavien suunnitelmien mukainen tutkimustoiminta muilla malminetsintälupahakemusalueella, jotka sijoittuvat samalle Natura-alueelle (Penikat Kaltio, Penikat Pooki, Keski-Penikka ja Yli-Penikka). Lisäksi on huomioitu seuraavat muut hankkeet: Morenia Oy:n Oravakankaan louhos, GigaWatti Oy:n Sarvisuon (Leipiö III) tuulivoimahanke (rakenteilla), Myrsky Oy:n Leilisuon tuulivoimahanke (YVA-vaihe), Metsähallituksen

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

tuulivoimahanke Lyypäkki ja sen voimajohdot (YVA-vaihe) sekä Fingridin Pyhänselkä - Keminmaa 400+110 kV voimajohto.

Yhtiön muu malminetsintä

Yhtiön muu malminetsintä sijoittuu Penikoiden vaarajaksolle Natura-alueen länsi- ja luoteisosaan. Muilla malminetsintäalueilla noudatetaan samoja periaatteita kuin Ala-Penikan alueella ja luontotyypeihin kohdistuva vaikutusalue on laskettu samalla tavalla. 0,12 % Natura-alueen Aapasoista 0,96 % Luonnonmetsistä, 0,10 % Puustoisista soista ja 0,062 % Letoista on yhtiön suunnitteleman malminetsinnän vaikutusalueella. Vaikutusalue jää alle 1 %:iin, eikä yhteenlaskettunakaan malminetsinnästä aiheudu merkittävää heikentymistä Aapasoille, Luonnonmetsille, Puustoisille soille tai Letoille.

Lintujen osalta vaikutukset eivät olennaisesti eroa riippumatta siitä, kuinka monella malminetsintäalueella yhtiö kairauksia suorittaa, koska kairakoneiden määrä kaikilla alueilla yhteensä on korkeintaan kolme. Malminetsintä ei yhteenlaskettunakaan aiheuta merkittävää heikentymistä suojeluperusteena oleville lintulajeille. **Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.**

Oravakankaan louhos

Oravakankaan toiminnassa oleva louhos sijaitsee Natura-alueen luoteispuolella. Louhoksesta ei voi yhtiön toimittaman selvityksen perusteella aiheutua merkittävää meluhäiriötä Natura-alueelle. Louhoksen toiminta ja malminetsintä ajoittuvat oletettavasti eri vuodenaikaan. Oravakankaan louhoksen ja malminetsintäkairausten yhteisvaikutukset eivät ole merkittäviä Natura-alueen linnuston tai muidenkaan suojeluperusteiden osalta.

Gigawatti Oy:n (aiemmin TuuliWatti Oy) Leipiö III (Sarvisuo) tuulivoimahanke

Tuulipuisto sijaitsee lähimmillään 6 km päässä Natura-alueesta. Sen rakentaminen on käynnistynyt vuonna 2021. Leipiö III sijoittuu Leipiö I:n ja II:n pohjoispuolelle. Natura-arvioinnin mukaan tuulivoimahanke ei aiheuta todennäköisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena olevalle. Leipiö III on osa tuulivoimahankkeiden kokonaisuutta, joka vaikuttaa muuttolintujen päämuuttoreitteihin Perämeren rannikolla, mutta vaikutukset eivät todennäköisesti näy populaatiotasolla.

Myrsky Oy:n Leilisuon tuulivoimahanke

Tuulipuisto sijaitsee lähimmillään 1,2 km Natura-alueen eteläpuolella. Hankkeen osayleiskaavoitus ja YVA-menettely ovat käynnistyneet. Yhteysviranomaisen on lausunnossaan kehottanut selvittämään Natura-alueeseen kohdistuvat yhteisvaikutukset etenkin linnuston osalta ja todennut, että tämän vuoksi tulee laatia Natura-arviointi. Natura-arviointi ei ole vielä valmistunut. Hankkeella voi olla vaikutuksia **salassa pidettävään lajiin**. Hankealue sijoittuu lintujen päämuuttoreittien ulkopuolelle, mutta Perämeren rannikon johtolinjan muuttoa tiivistävä vaikutus voi osittain näkyä vielä alueella. Pääosa muuttoreitistä sijoittuu kuitenkin hankealueen länsi- ja lounaispuolelle.

Metsähallituksen Lyypäkin tuulivoimahanke

Lyypäkin laaja tuulivoimahanke sijoittuu Natura-alueen koillispuolelle. Hankkeen osayleiskaavoitus ja YVA menettely ovat käynnistyneet. Hanketta koskeva Natura-

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

arviointi ei ole vielä valmistunut. Hankealueen läheisyydessä on salassa pidettävän lajin reviirejä. Hankealue sijoittuu lintujen päämuuttoreittien ulkopuolelle, jossa lintujen muutto on luontaisesti vähäistä ja hajanaista.

Fingridin voimajohtohanke Pyhänselkä – Keminmaa 400 + 110 kV

Voimajohtohanke sijoittuu Natura-alueen lounaispuolelle lähimmillään noin 1,3 km etäisyydelle Natura-alueesta. Voimajohtohankkeesta ei aiheudu vaikutuksia Natura-alueelle.

Luontodirektiivin suojeluperusteet

Malminetsintä ja Lyyppäkin tuulivoimahankkeen voimajohto vaikuttavat yhdessä Puustoiisiin soihin. Vaikutus suhteessa koko Natura-alueen Puustoiisiin soihin on kuitenkin hyvin pieni, eikä siten merkittävä.

Lintudirektiivin suojeluperusteet

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Lieventämistoimet

Lieventämistoimille ei ole tarvetta, sillä merkittävä heikentyminen on poissuljettu kaikkien suojeluperusteiden osalta. Natura-arvioinnin edellisessä versiossa lieventämistoimina kuvatut menettelytavat on sisällytetty hankekuvaukseen.

Seuranta

Yhtiö sitoutuu seuraamaan kaikkia malminetsinnän vaikutuksia toiminnan aikana ja sen jälkeen. Mikäli seurannassa havaittaisiin ennakoitua voimakkaampia vaikutuksia, ryhdytään korjaaviin tai kompensoiviin toimenpiteisiin ja estetään merkittävien haitallisten vaikutusten syntyminen jatkossa. Tarkemmin seurannasta ja sen pituudesta sovitaan Lapin ELY-keskuksen kanssa.

Seurantaan tulevat ainakin seuraavat toimet: 1) jokainen kairauspaikka ja reitti tarkastetaan edeltävällä kasvukaudella, 2) jokainen kairauspaikka tarkastetaan ja dokumentoidaan saavuttaessa kairauspaikalle ja tutkimusten päättyessä, seuraavalla ja sitä seuraavalla kasvukaudella ja vähintään viiden vuoden ajan kairausten päätyttyä, 3) kairauslaitteistojen toteutuneita reittejä seurataan gps-reittilogien avulla ja 4) alueelle perustetaan kasvillisuusseurantaruujuja, n. 10 kpl kairauspaikoille ja reiteille eri ympäristöihin ja n. 5 kpl kontrolliruujuja. Seurantatiedot toimitetaan ELY-keskukselle vuosittain.

Vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen

Natura-alueen koskemattomuus ei heikkene malminetsintähankkeen seurauksena merkittävästi, koska millekään lajille tai luontotyyppille ei aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia, aiheutuvat vähäiset vaikutukset ovat pienialaisia ja ohimeneviä tai palautuvia, minkään luontotyypin pinta-ala tai esiintymisalue ei pitkällä aikavälillä pienene ja alueen rakenne ja sen ekologista kokonaisuutta

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

ylläpitävät toiminnot eivät pysyvästi muutu. Malminetsinnällä ei ole mitään sellaisia vaikutuksia, jotka heikentäisivät alueen ominaispiirteitä tai muuttaisivat lajistoa tai lajiston kehitystä alueella

ELY-keskuksen lausunto Natura-arvioinnin asianmukaisuudesta sekä hankkeen vaikutuksista ja vaikutusten merkittävydestä

Arvioinnin toteutustapa

Hankekuvaus

Natura-arvioinnissa oleva hankekuvaus antaa pohjan Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiselle. Hankekuvaus on pääosin riittävä tähän tarkoitukseen.

Käytetyt aineistot

Natura-arviointi perustuu varsin mittavaan luontoselvitysaineistoon. Natura-arvioinnin edellisen version jälkeen aineistoa on täydennetty useiden suojeluperusteiden osalta ELY-keskuksen ja Metsähallituksen lausuntojen mukaisesti. Luontotyyppejä ja lajeja koskevat aineistot ovat pääosin riittäviä ja ajantasaisia nykytilanteen kuvaamiseksi. Erityisen tärkeitä ovat olleet kairapaikoilla ja reiteillä tehdyt suojeluperusteluontotyyppeihin ja kasvilajeihin, metson soidinpaikkoihin, pöllöihin ja **salassa pidettävään lajiin** liittyvät selvitykset.

Metsähallitus on Natura-arvioinnin edellisen version jälkeen poistanut kaikki Natura-alueella olleet Silikaattikalliot-luontotyyppin kuvat. Natura-alueella kuitenkin todennäköisesti on luontotyyppin esiintymiä, esimerkiksi jyrkäniteitä. Hakemusalueen Ala-Penikka osalta ELY kuitenkin yhtyy Natura-arvioinnissa (s. 95) todettuun.

Natura-arviointi ei sisällä karttoja, joilla esitetään Natura-luontotyyppien esiintyminen *kaiken käytettävissä olevan tiedon pohjalta*. Yhtiön teettämien inventointien osalta asiaa tarkastellaan jossain määrin tekstissä, mutta kartalle tarkentuneita tietoja Natura-luontotyypeistä ei ole päivitetty. Kartoilla esitetään Metsähallituksen aineiston mukaiset Natura-luontotyyppit ja lisäksi yhtiön selvityksissä löytyneitä luontotyyppihavaintoja tyyppiteltynä muuten kuin Natura-luontotyypeittäin. ELY-keskus yhtiön ja Natura-konsultin kanssa pidetyssä palaverissa todennut, että seuraavien alueiden Natura-arvioinnin tulee perustua aineistoon, jossa Metsähallituksen luontotyyppitiedot ja Natura-arviointia varten kerätty luontotyyppiaineisto on aidosti yhdistetty. Natura-arvioinnin pohjaksi on ensisijaisesti kerättävä tarkentavaa luontotyyppitietoa Natura-luontotyypeistä, ei esimerkiksi uhanalaisista luontotyypeistä.

Natura-arvioinnin perusteella ei saa käsitystä, miten päivitettyä tietoa luontotyyppien edustavuudesta on käytetty hyväksi merkittävyden arvioinnissa.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Natura-arvioinnin edellisestä versiosta antamassaan lausunnossa ELY-keskus totesi, että hakemusalueen pöllöjä tulee selvittää lisää korotetulla kartoituspanoksella. **Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.**

Pöllöselvityksen 2022 mukaan lapinpöllön soidinpuhaltelu kuuluu lyhimmillään ainoastaan muutaman sadan metrin päähän ja pöllöselvityksen 2023 mukaan parhaimmillaan noin kilometrin päähän. Lapinpöllön kartoitus olisi edellyttänyt tiheämmin sijoitettuja kartoitusreittejä.

Pöllöselvitysten kattavuuteen, kohdentamiseen, niissä kerätyn aineiston esittelyyn tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. ELY-keskus edellyttää, että sille toimitetaan jatkossa myös pöllö- ja muiden linnustoselvitysten jälkilokit sekä havaintotiedot paikkatietomuodossa. Havaintotiedoista tulee selvittää havainnoija, havaintoaika, havaintopaikka, lajin arvioitu sijainti ja havainnon tyyppi, jotta viranomaisten on mahdollista arvioida tehtyjen johtopäätösten oikeellisuutta.

Metsoselvityksen perusteella ei saa kuvaa siitä, mikä osa raportissa esitetystä kartoitusjäljestä on tehty päiväsaikaan ja mikä aamuyön soidinaikaan. Kartoituksen kahden jälkimmäisen vuorokauden plusasteille lämmenneet kelit ovat todennäköisesti myös vaikuttaneet kartoituksen toteutukseen. Esitetyn aineiston perusteella ei saa kuvaa siitä, mitä osaa selvitysalueesta näinä päivinä on selvitetty. Kartoitusjälki ei sisältynyt Natura-arvioinnin paikkatietoaineistoon. Kartoitusmenetelmän läpinäkyvyyden vuoksi olisi ollut tärkeää, että etukäteistarkastelun perusteella potentiaalisiksi katsotut alueet olisi esitetty kartalla. Natura-arvioinnin edellisen version mukaan Ala-Penikan itärinteellä voi olla metson soidinalue. Ala-Penikan itärinnettä ei ole kuitenkaan vuoden 2023 metsoselvityksen jälkikartan perusteella kartoitettu, vaan kartoituksia on tehty Ala-Penikan kaakkosrinteellä ja Ala-Penikan itäpuolisella suolla. Metsokartoitusten riittävydestä ei pysty saadun aineiston perusteella varmistumaan. Metsoselvitysraportissa todetaan: ”Kaikkia kairareittejä tai hankealuetta ei pystytty tarkastamaan, mutta selvityksen katsotaan kuitenkin olleen kattava niillä alueilla, joilla kairausreitit sijoittuvat metsolle sopiville alueille. - - Koska metsät Penikoiden selvitysalueella ovat enimmäkseen metsolle sopivia ja laajoja, on todennäköistä, että alueella on metson soitimia, jotka eivät sijoitu selvitysreiteille tai kairapisteiden välittömään läheisyyteen.” Natura-arvioinnin mukaan hakemusalueen merkitys lajille on vähäinen, koska maastoselvityksen mukaan hakemusalueella ei ole metson soidinalueita. ELY-keskuksen käsityksen mukaan Natura-arvioinnissa ei ole viitattu todenmukaisesti metsoselvityksen tuloksiin. Kairausten häiriövaikutusalue ulottuu selvitysreittien ja kairapisteiden välitöntä läheisyyttä kauemmas. Metsoselvitys ei anna riittävää kuvaa metson esiintymisestä koko häiriövaikutusalueella. Metsoselvitysten kattavuuteen tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Malminetsinnän käynnistyessä pöllöjen, metson ja **salassa pidettävän lajin** seurantoja on välttämätöntä jatkaa tietojen tarkentamiseksi sekä vuosittain vaihtelevan tilanteen huomioon ottamiseksi malminetsinnän tutkimussuunnitelmissa.

ELY-keskus kannustaa yhtiötä tallentamaan luontoselvityksissä kertyvän lajiaineiston Lajitietokeskuksen Aineistopankkiin tai Vihkoon, tai toimittamaan sen

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Metsähallitukselle LajiGisiin tallentamista varten. Luontotyyppi-inventointien tulokset voidaan tallentaa viranomaisten käytössä olevaan SAKTI-järjestelmään, jonka seurauksena myös Valtion suojelualueiden biotooppikuviot -aineisto päivittyy.

Kaikki Natura-arvioinnin pohjana olevat luontoselvitykset tai niihin liittyvät paikkatietoaineistot eivät olleet Natura-arvioinnin liitteenä. ELY-keskus on pyynnöstä saanut keskeisimpiä puuttuvia paikkatietoaineistoja. Jatkossa ELY:lle tulisi toimittaa kattavasti myös linnustoselvityksiin liittyvät paikkatietoaineistot. Myös aineistojen yksiselitteiseen nimeämiseen olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota. Kulkureittien kasvillisuus selvitys on ollut vasta tekeillä, kun Natura-arviointi on jätetty ELY-keskukselle lausuttavaksi. ELY-keskus ei pidä asiallisena sitä, että Natura-arviointi jätetään lausuttavaksi keskeneräisenä.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalue

ELY-keskus toteaa, että Natura-arvioinnissa on tunnistettu ansiokkaasti mahdollisia vaikutusmekanismeja. Arvioinnissa on lisäksi eritelty, mikä vaikutusmekanismi voi kohdistua mihinkin suojeluperusteeseen. ELY-keskus yhtyy pääosin tehtyihin päätelmiin.

Talviaikaisen malminetsinnän aiheuttama kuluminen vaihtelee useiden tekijöiden suhteen. Kuten Natura-arvioinnissa on tuotu esille, on varpukasvillisuus erityisen herkkää kulumiselle. Natura-arvioinnissa on kerrottu, kuinka kauan kenttäkerroksen palautuminen erään malminetsintäyhtiön tekemien seurantojen perusteella pääosin kestää. Natura-arvioinnin perusteella ei kuitenkaan selviä, kuinka kauan se pisimmillään voi kestää ja minkälaisista tilanteista silloin on kyse.

Natura-arvioinnissa ei ole esitetty tieteellistä tietoa sen pohjaksi, ettei suolla kasvaviin rauhoitettuihin kämmeköihin kohdistu haitallisia vaikutuksia malminetsinnän tampoista reiteistä. Kasvillisuuden kykyä kestää tallausta ja palautua siitä on käsitelty ainoastaan yleisellä tasolla. Alueelta havaitut kämmekät ovat Aapasoiden ja Lettojen luonteenomaista lajistoa, johon kohdistuvat vaikutukset tulee huomioida malminetsinnässä. Uhanalainen lajisto huomioidaan myös muiden yhtiöiden Natura-alueille sijoittuvissa kairauksissa pääsääntöisesti suojavyöhykkein (10–15 m). ELY-keskus katsoo, että jos tästä vakiintuneesta toimintatavasta poiketaan, tulisi sen perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon. ELY-keskuksen näkemys on, että rauhoitettujen ja uhanalaisten, Natura-luontotyyppien ominaiseen lajistoon kuuluvien kasvilajien kasvupaikat tulee kiertää niin, että ne jäävät vähintään reittien vaikutusalan ulkopuolelle. Kasvupaikat saattavat olla pistemäistä laajempia, mikä tulee huomioida tarvittavan suojavyöhykkeen leveydessä.

Puuston rakenne on keskeinen Boreaalisen luonnonmetsän luonnontilaisuutta määrittävä tekijä. Tästä syystä puiden kaataminen voi vaikuttaa Boreaalisen luonnonmetsän luonnontilaisuuteen. ELY-keskus on huomauttanut tästä jo Natura-arvioinnin edellisestä versiosta antamassaan lausunnossa. Boreaalisen luonnonmetsän luonnontilaisuuden ja edustavuuden kriteerit löytyvät Natura-

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

luontotyyppioppaasta¹ ja Natura-luontotyyppien inventointiohjeesta². Heikentymistä tulee tarkastella näitä kriteerejä vasten. Muutaman puun kaatamisen aiheuttama vaikutus on pieni, eikä välttämättä vaikuta kuviokohtaiseen luonnontilaisuuteen, mutta kumuloituvat vaikutukset tulee huomioida malminetsinnän mahdollisesti jatkuessa ensimmäisen lupakauden jälkeen. Tätä tarvetta varten on syytä kerätä paikkatietoa poistetuista puista.

Puuston poisto voi vaikuttaa myös Puustoisien suon luonnontilaisuuteen. Puustoinen suo voi esiintyä Aapasuon kanssa päällekkäisenä Natura-luontotyyppinä eli Aapasuo voi olla myös puustoinen (vrt. Natura-arviointi s. 131).

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Natura-arvioinnissa annettu kuva soijan peittovaikutuksen laajuudesta ei ole oikeansuuntainen. Natura-arvioinnin mukaan eräässä malminetsintähankkeessa soijan peittoalueen on arvioitu olevan keskimäärin suuruusluokkaa 1–2 m². Kyseisen yhtiön viranomaisille toimittaman viimeisimmän tiedon mukaan soijan peittämät alat niillä kairapaikoilla, joilla vuotoja havaittiin, ovat kuitenkin moninkertaisia – yksittäistapauksessa jopa kymmenkertaisia. ELY-keskus on jo Natura-arvioinnin edellisestä versiosta antamassaan lausunnossa todennut, että mikäli vaikutusalueen kokoa määritettäessä peilataan muualla tehtyihin seurantoihin, tulee vaikutusalueeksi ottaa suurin havaittu vaikutusala, ei keskimääräistä.

Natura-arvioinnissa viitatusen toisen yhtiön malminetsinnän jälkien katselmusten perusteella pohjakerroksen kasvillisuuden toipumisaika soijavuotokohteella vaihtelee suuresti. Etenkin Boreaalisen luonnonmetsän luonteenomainen varpukasvillisuus uusiutuu hitaasti. Uusiutumisen nopeuteen vaikuttaa myös soijapatjan paksuus. Parhaimmillaan kasvillisuus saattaa pystyä toipumaan yhden – muutaman vuoden aikana, mutta hitaimmillaan toipumisessa kestää huomattavasti pidempään.

ELY-keskus pitää tärkeänä, että Natura-arvioinnissa on käytetty varovaisuusperiaatteen mukaisesti laajempaa vaikutusaluetta, jotta käytetty vaikutusalue on riittävän laaja kattamaan kaikki luontotyypeihin kohdistuvat vaikutusmekanismit.

Salassa pidettävään lajiin ja saukkoon kohdistuvat vaikutukset ja vaikutusalueet ovat ELY-keskuksen käsityksen mukaan oikein arvioidut. Kumpaankaan lajiin ei kohdistu vaikutuksia.

Natura-arvioinnin melumallinnus on pääosin hyvin toteutettu ja tuottaa oleellista lisätietoa lintuihin kohdistuvasta häiriövaikutusalueesta. Melumallinnus perustuu arvioinnin mukaan tyypillisen kairakoneen tuottamaan meluun. ELY-keskuksen käsityksen mukaan eri kairakoneiden tuottamassa melussa on huomattavia eroja. Erot eivät välttämättä ole urakoitsijakohtaisia, kuten Natura-arvioinnissakin

¹ <http://hdl.handle.net/10138/41087>

² SYKE & Metsähallitus 2020. NATURA 2000 -LUONTOTYYPPIEN INVENTOINTIOHJE, Versio 9. 5.6.2020. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Luontotyyppiohjeistus-ver9-MH-SYKE-2020.pdf>

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

todetaan, vaan konekohtaisia. Jatkossa asiaa tulisi selvittää lisää tai sitoutua käyttämään vain arvioidun melutason omaavia laitteita.

Melumallinnuksessa ei ole huomioitu kulkemisen aiheuttamaa melua. Melulähdettä tulee käsitellä tulevissa Natura-arvioinneissa.

Natura-arvioinnissa ei ole esitetty lintujen havainto/pesäpaikkoja ja niiden käyttämiä ympäristöjä yhdessä häiriövaikutusalueiden kanssa. Melumallinnustulosten hyödyntäminen Natura-arvioinnissa on muutoinkin vähäistä. Natura-alueen rajojen puuttuminen melumallinnuskartoilta vaikeuttaa niiden käyttöä.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Häiriövaikutusalueella on viime vuosina pesinyt mahdollisesti helmipöllö ja se saattaa kuulua muidenkin pöllölajien elinpiiriin. ELY-keskus viittaa aiemmin pöllöistä lausumaansa.

Metson soidinalueita ei ole kartoitettu kairauksen häiriövaikutusalueelta kattavasti. Soidinalueiden esiintyminen häiriövaikutusalueella jää epäselväksi. ELY-keskus viittaa aiemmin metsosta lausumaansa.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Epävarmuustekijät

Arvioinnin keskeisimmät epävarmuustekijät liittyvät metsoon ja kahteen salassa pidettävään lajiin sekä vaikutuksiin yhdessä muiden hankkeiden kanssa.

Vaikutusten merkittävyyden arviointitapa

EU-tuomioistuimen ratkaisun C-304/05 mukaan asianmukainen arviointi pitää sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily. Arviointeja, joissa on vain yleisiä kuvauksia ei voida pitää asianmukaisina. Natura-arvioinnin tarkasteluyksikkö on suojeluperusteena oleva luontotyyppi tai laji ja sen elinympäristö.

ELY-keskus on Natura-arvioinnin edellisestä versiosta antamassaan lausunnossa todennut, että ei merkittävä vaikutusketju voi yksin tai yhdessä muiden vaikutusketjujen kanssa aiheuttaa merkittävää heikentymistä suojeluperusteessa eikä sitä voi jättää siten tarkastelun ulkopuolelle. Toisaalta ELY-keskus on todennut myös, että kun vaikutuksia luontotyyppeihin tarkastellaan määriteltyjen kasvillisuuden kulumisen ja maaperän rikkoutumisen vaikutusalueiden puitteissa, tulevat myös ei merkittäviksi todetut puustovaikutusmekanismit huomioiduiksi. Täydennetty Natura-arviointi sisältää edelleen arvioita vaikutusmekanismien vaikutusten merkittävyydestä (luvun 9.2. taulukot). ELY-keskus on edellyttänyt, että asia korjataan vasta seuraavan alueen Natura-arviointiin.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Vaikutusmekanismeja suojeluperusteelta tarkasteltaessa tulisi sulkea pois ne vaikutusmekanismit, joilla ei ole vaikutusta kyseiseen suojeluperusteeseen. Osa ei merkittäviksi merkityistä vaikutusmekanismeista on tällaisia. Luontotyyppien osalta tarkastelua tulee tehdä Natura-luontotyyppin ja sen luonnontilaisuuden kuvausta vasten (edellä tässä lausunnossa mainitut viitteet) ja lajien kohdalla ottaen huomioon niiden ekologiset ominaispiirteet.

Arvio vaikutuksista Natura-alueen suojeluperusteisiin

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueen suojelutavoitteet

Natura-arvioinnin kohteena oleva toiminta ei ole Natura-alueen suojelutavoitteita tukevaa toimintaa. Hankkeella ei ole positiivisia vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin ja se vaikuttaa joihinkin suojeluperusteisiin negatiivisesti.

Luontodirektiivin liitteen I luontotyypit

ELY-keskus viittaa Natura-arvioinnin edellisestä versiosta lausumaansa Aapasoiden, Boreaalisten luonnonmetsien ja Puustoisten soiden osalta. Lettoihin kohdistuva vaikutusala on hyvin pieni. Koska kairapaikkojen ja reittien Natura-luontotyypit on edellisen lausunnon jälkeen kartoitettu ja vaikutusalueella olevat prosentuaaliset pinta-alat jäävät hyvin pieniksi, voidaan kaikkien tutkimussuunnitelman vaikutusalueella esiintyvien luontotyyppien merkittävä heikentyminen sulkea pois.

Luontodirektiivin liitteen II lajit

Arvio saukkoon ja salassa pidettävään lajiin sekä Natura-alueelta havaittuihin muihin luontodirektiivin liitteen II lajeihin kohdistuvista vaikutuksista on oikea. Koska kairapaikat ja reitit on luontodirektiivin liitteen II lajien varalta kartoitettu, voidaan merkittävä heikentyminen sulkea pois.

Lintudirektiivin liitteen I lajit ja alueella säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut

Natura-arvioinnissa todetut vaikutukset ovat pääosin oikeansuuntaisia. ELY-keskus viittaa aiemmin lajikohtaisesti lausumaansa.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Pöllöselvityksen perusteella malminetsintä saattaa vaikuttaa myös helmipöllöön, joka on pesinyt Natura-arviointia varten tehtyjen selvitysten perusteella hakemusalueella vuosina 2022 ja 2023. Merkittävää heikentymistä ei pystytty poissulkemaan ilman lieventäviä toimenpiteitä.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutuksilla tarkoitetaan Natura-arvioinnin yhteydessä kaikkia niitä vaikutuksia, jotka kohdistuvat samaan suojeluperusteeseen *riippumatta siitä missä Natura-alueen osissa, milloin ja millä tavalla vaikutukset ilmenevät*. Natura-arvioinnissa yhteisvaikutuksilla ei tarkoiteta pelkästään sellaisia vaikutuksia, jotka kohdentuvat samaan paikkaan ja aikaan. Yhteisvaikutuksia voi syntyä isoilla Natura-alueilla kaukanakin suunnitellusta toiminnasta.

Yhteisvaikutusten määritelmää on käyty konsultin ja yhtiön kanssa läpi useaan otteeseen keskustellen. Natura-arvioinnin perusteella määritelmää ei ole edelleenkään käsitetty oikealla tavalla. Natura-arvioinnin näkökulmasta ei ole esimerkiksi merkitystä sillä, kohdistuvatko vaikutukset eri petolintureviireihin tai ovatko eri hankkeiden vaikutusmekanismit hyvin erilaisia.

ELY-keskus ei tässä yhteydessä lausu yksityiskohtaisesti yhteisvaikutuksista, sillä se tekisi muiden vireillä olevien hankkeiden Natura-arvioinneista lausumisen tyhjäksi.

Yhtiön kannattaa jatkossa pyrkiä välttämään tilannetta, jossa sillä on samaan aikaan useita samaan Natura-alueeseen kohdistuvia Natura-arviointeja tekeillä. Koska Natura-arvioinnissa tulee aina ottaa huomioon kaikki sellainen alueeseen vaikuttava toiminta, joka on jo päättynyt, tapahtuu parhaillaan ja josta on jätetty lupahakemus tai suunnitelman hyväksymishakemus viranomaiselle, tulee kaikissa Natura-arvioinneissa arvioida samat vaikutukset. Viranomainen ei voi hyväksyä yhteisvaikutusten arviointia ilman riittävää hankekuvausta yhtiön muusta malminetsinnästä, koska se tarkoittaisi, ettei siitä olisi enää tarpeen tehdä Natura-arviointia tai lausua erikseen. Vastaava tilanne koskee myös muiden tahojen samaan Natura-alueeseen kohdistuvia Natura-arviointeja. Muiden hankkeiden omien vaikutusten arviointi tapahtuu niiden omissa Natura-arvioinneissa.

Ala-Penikan ensimmäisen malminetsintäalueen ja -kauden kohdalla ELY-keskus on edellisessä lausunnossaan edellyttänyt arvioimaan yhteisvaikutukset linnuista ainoastaan salassa pidettävään lajiin. Tulevissa Natura-arvioinneissa yhteisvaikutukset tulee arvioida lajikohtaisesti kaikkiin niihin lajeihin, joihin vaikuttaa sekä arvioinnin kohteena oleva luvittettava hanke että jokin muu hanke tai suunnitelma. Arviointi on ulotettava myös niihin lajeihin, joihin malminetsintä ei vaikuta merkittävästi.

Yhteisvaikutustarkastelussa tulee huomioida malminetsintä, Lyypäkin, Leilisuon ja Leipiö III:n tuulivoimahankkeet sekä Oravankaan louhos. Mikäli suunnitteilla olevista Lyypäkin ja Leilisuon tuulivoimahankkeista ei ole vielä käytettävissä riittäviä tietoja varsinaiseen yhteisvaikutusten arviointiin, tulee kuitenkin tarkastella, mihin lintulajeihin yhteisvaikutus voi kohdistua. Oravankaan louhoksen toiminta on tarkkailuraporttien mukaan ympärivuotista. Se voi siten vaikuttaa samoihin alueella talvehtiviin lintuihin, joihin malminetsintäkin vaikuttaa.

ELY-keskus kannustaa yhtiötä tekemään yhteistyötä Leilisuon ja Lyypäkin hankkeista vastaavien kanssa, jotta vaikutukset niihin suojeluperusteena oleviin lintulajeihin, joihin sekä malminetsintä että tuulivoimahankkeet vaikuttavat saadaan

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

asianmukaisesti arvioitua. Eri Natura-arvioinneista vastaavien tahojen on hyvä vähintään sopia keskenään, miten vaikutuksia arvioidaan ja millä määrällisillä suureilla vaikutuksen suuruutta kuvataan, jotta kussakin Natura-arvioinnissa pystytään tosiasiallisesti ottamaan huomioon muiden hankkeiden vaikutukset. Jotta yhteisvaikutusten arvioiminen on mahdollista, tulee kunkin hankkeen vaikutukset arvioida määrällisinä. Natura-arvioinnista on löydyttävä arvio siitä, kuinka moneen Natura-alueen yksilöön ja kuinka suureen osaan lajin keskeistä elinympäristöä vaikutuksia kohdistuu, kuinka kauan vaikutus kestää ja mikä on sen voimakkuus tai laatu. Parhaassa tapauksessa konsultit tekisivät yhdessä vaikutusten arviointia.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Lieventävät toimenpiteet

ELY-keskus pitää hyvänä sitä, että yleiset malminetsinnän parhaat käytännöt ja Natura-alueiden malminetsinnässä vakiintuneet toimintatavat on sisällytetty hankekuvaukseen ja niihin on sitouduttu. Menettely on komission antaman ohjeistuksen mukainen.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Lieventävä toimenpide suojaa osittain myös muita alueella mahdollisesti pesiviä pöllöjä sekä metsoa.

Edellisessä lausunnossaan ELY-keskus on todennut, että lähtökohtaisesti kartoituksia ei voida pitää lieventävinä toimenpiteinä, vaan Natura-arvioinnin edellyttämä tietopohja on oltava koottuna Natura-arviointia varten. Natura-arvioinnin kohteena on kuitenkin eräitä suojeluperusteena olevia lintuja, joiden kohdalla paras käytettävissä oleva tieteellinen tieto ja suhteellisuusperiaate huomioon ottaen ei voida välttämättä lisäselvityksinkään varmistua merkittävien vaikutusten syntymättä jäämisestä. Näiden lajien osalta epävarmuutta on pienennettävä asianmukaisilla lieventämistoimilla. Lieventämistoimia voidaan käsitellä vasta siinä vaiheessa, kun arviointi on parhaan kyvyn mukaisesti tehty.

Pöllöjen, erityisesti salassa pidettävän lajin ja metson kevättalvisia selvityksiä on tarpeen jatkaa vuosittain. Pöllöjen seurannassa on mahdollista hyödyntää myös ääntelyä tallentavia laitteita. Seurannat tulee tehdä oikeaan aikaan ja malminetsintätoimien suunnittelun kannalta riittävässä laajuudessa. Ne tulisi mieluiten toteuttaa joka vuosi samalla tavalla, jotta tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia. **Mikäli myöhemmissä kartoituksissa löytyisi merkkejä pöllöjen pesäpaikoista tai metson soitimen käynnistymisestä aiemmin tuntemattomassa paikassa, tulee tutkimussuunnitelmaa muuttaa viranomaisten kanssa neuvotellen.** Suojavyöhykkeen tulee olla riittävän laaja, jotta malminetsinnän yli 40 dB melu ei kantaudu alueelle. Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

ELY-keskus katsoo, että edellä mainitut toimenpiteet ovat tarpeen, jotta alueen koskemattomuuteen kohdistuvat haitalliset vaikutukset voidaan poissulkea. Euroopan komission mukaan tämä tarkoittaa sitä, että niiden tulee olla kiinteä osa lopullista hanketta tai ne voidaan mainita hankkeen hyväksymisedellytyksenä. Lieventävien toimenpiteiden toteuttamisesta vastaa yhtiö ja niistä tulee raportoida ELY-keskukselle vuosittain.

Seuranta

Seurannan tulee Natura-arvioinnin näkökulmasta vastata kysymykseen, onko vaikutusten lieventämisessä onnistuttu ja vastaavatko aiheutuneet vaikutukset sitä, miten ne on Natura-arvioinnissa arvioitu. On oleellista kohdentaa seuranta niihin suojeluperusteisiin, joihin heikentyminenkin kohdistuu. ELY-kiinnittää erityistä huomiota pöllöihin, metsoon ja **kahteen salassa pidettävään lajiin**. Jos syntyy epäily merkittävän heikentymisen mahdollisuudesta jonkin suojeluperusteen osalta, tulee toimintaa muuttaa niin, että merkittävä heikentyminen estetään tai tarvittaessa korjataan.

ELY-keskus viittaa pöllöjen ja metson seurannasta edellä toteamaansa. Myös **salassa pidettävän lajin** seuranta tulee jatkaa. Läpi talven jatkuva malminetsintä todennäköisesti karkottaa alueella esiintyviä lintuja muualle. Malminetsinnän vaikutuksen havaitsemiseksi ELY-keskus pitäisi tärkeänä, että seurantaan sisältyisi riittävä määrä meluhäiriöttömiä kontrollikohteita Penikoiden vaarajaksolla.

Mikäli kairaustenaikaisissa linnustoseurannoissa tehdään havaintoja, joilla on välittömiä vaikutuksia tutkimussuunnitelmaan, tulee siitä informoida ELY-keskusta ja Metsähallitusta välittömästi.

Yhtiön esittämä seuranta keskittyy tekniseen seurantaan sekä malminetsinnän kasvillisuudelle aiheuttamien jälkien seurantaan. Myös nämä seurannat ovat kannatettavia.

ELY-keskus toivoo kirjallista raportointia ja tulosten läpikäyntiä keskustellen vuosittain yhdessä Metsähallituksen kanssa.

Muuta

ELY-keskus pitää erinomaisena sitä, että yhtiö on selvittänyt hakemusalueen luonnon- ja muita arvoja laajemmin kuin mitä Natura-arvioinnin kannalta on välttämätöntä. ELY-keskus on kuitenkin jo Natura-arvioinnin edellisestä versiosta todennut, että Natura-arviointi ei ole yleinen luontoselvitys vaan siinä arvioidaan Natura-alueen suojeluperusteille aiheutuvia vaikutuksia ja siltä osin, kun Natura-alueen ulkopuolisia luonto- ja muita arvoja on selvitetty, kannattaa tiedot niistä esittää lupaviranomaiselle malminetsintälupahakemuksen yhteydessä.

Natura-arvioinnissa keskittyminen arvioinnin kannalta oleelliseen tietosisältöön (esimerkiksi hankkeen kuvaamiseen tiiviisti ja yksiselitteisesti, yleisen luontotyyppikuvailun sijaan Natura-luontotyyppien sijainnin ja edustavuuden

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

esittämiseen kartoilla, lajien havaintopaikkojen ja elinympäristöjen esittämiseen kartoilla yhdessä vaikutusalueiden kanssa) sekä tiivistäminen olisivat parantaneet arvioinnin luettavuutta.

Natura-arviointi on huomattavan pitkä, ilman liitteitä lähes 200 sivua. Natura-arvioinnin edellinen versio ilman liitteitä oli 47 sivua.

Yhteenveto Natura-arvioinnin asianmukaisuudesta

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja siten arviointi muodostaa perustan sille, voidaanko hanke tai suunnitelma hyväksyä vai ei.

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen. Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen.

Natura-arviointia voidaan pääosin pitää riittävänä ja asianmukaisesti laadittuna sen arvioimiseksi, heikentyvätkö Natura-alueen ne luonnonarvot, joiden perusteella alue on hyväksytty Natura-verkostoon. Natura-arviointia on pääosin päivitetty kuten ELY-keskus on edellyttänyt edellisessä lausunnossaan. Salassa pidettävään lajiin ja metsoon liittyvät selvitykset eivät anna riittäviä tietoja arviointiin, mutta vaikutusten suuruuteen liittyvää epävarmuutta voidaan pienentää lieventävillä toimenpiteillä. Salassa pidettävään lajiin ja muihin lintuihin koko Natura-alueen tasolla kohdistuvat vaikutukset tarkentuvat yhtiön muun malminetsinnän sekä Leilisuon ja Lyypäkin tuulivoimahankkeiden Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyiden edetessä.

Vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei suunnitelma tai hanke vaikuta kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen, ”ehyteen”. Alueen koskemattomuuden käsitettä ei ole luontodirektiivissä erikseen määritetty, mutta komission tulkintaohjeen mukaan sillä tarkoitetaan koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena niin että se turvaa niiden luontotyyppien, luontotyyppien kokonaisuuksien ja/tai lajien kantoja, joita varten alue on osoitettu verkostoon.

Silloin kun Natura-arviointi on asianmukaisesti suoritettu sisältäen asianmukaisen yhteisvaikutusten tarkastelun, jossa myös epäsuorat vaikutukset on tarkasteltu, ja sen lopputulos on, että merkittävä heikentyminen kaikkien suojeluperusteiden osalta

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

voidaan sulkea pois, voidaan samalla todeta, että alue pysyy luontodirektiivin tarkoittamassa mielessä koskemattomana.

ELY-keskus toteaa, että arvioinnin sekä tässä lausunnossa esitettyjen lieventävien toimien perusteella hanke ei heikennä mitään suojeluperustetta merkittävästi. Vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen voidaan sulkea pois. Vaikutukset yhdessä muiden hankkeiden kanssa tarkentuvat Natura-lausunto- ja -arviointimenettelyiden edetessä.

Tiivistelmä Natura-lausunnon keskeisestä sisällöstä

Hankekuvaus on pääosin riittävä Natura-arvioinnin näkökulmasta. Arviointi perustuu mittavaan luontoselvitysaineistoon. Erityisen tärkeitä ovat kairapaikoilla ja reiteillä tehdyt suojeluperusteluontotyyppeihin ja kasvilajeihin, metson soidinpaikkoihin, pöllöihin ja salassa pidettävään lajiin liittyvät selvitykset. Salassa pidettävän lajin ja metson kartoitukset eivät kuitenkaan ole riittäviä vaikutusten poissulkemiseksi. Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

Malminetsinnän vaikutusmekanismeja on eritelty ansiokkaasti. Natura-arviointia varten tehty melumallinnus tuottaa oleellista tietoa lintuihin kohdistuvista vaikutuksista. Mallinnusta on kuitenkin hyödynnetty vain vähäisessä määrin.

Natura-arvioinnin kohteena oleva toiminta ei ole alueen suojelutavoitteita tukevaa toimintaa. Malminetsintä ei merkittävästi heikennä mitään suojeluperusteena olevaa luontodirektiivin luontotyyppiä tai lajia, tai suurinta osaa lintudirektiivin linnuista.

Salassa pidettävän lajin ja metson esiintymistä malminetsinnän häiriövaikutusalueella ei voida kerättyjen tietojen perusteella sulkea pois. Salassa pidettävää lajitietoa poistettu. Lieventävä toimenpide suojaa myös muita kevättalvella pesiviä lintulajeja. Hakemusalueella on runsaasti metsolle sopivaa elinympäristöä, eikä merkittävän heikentymisen poissulkeminen Natura-arviointia varten hankitun tiedon perusteella ole mahdollista. Salassa pidettävän lajin vuoksi asetettu lieventävä toimenpide suojaa myös metsoa.

Salassa pidettävää lajitietoa poistettu.

ELY-keskus ei tässä yhteydessä lausu yksityiskohtaisesti yhteisvaikutuksista, sillä se tekisi muiden vireillä olevien hankkeiden Natura-arvioinneista lausumisen tyhjäksi. Tässä vaiheessa ei ole riittäviä tietoja sen arvioimiseksi voiko tuulivoimahankkeiden kanssa aiheutua merkittävää heikentymistä. Salassa pidettävään lajiin ja muihin lintuihin koko Natura-alueen tasolla kohdistuvat vaikutukset tarkentuvat yhtiön muun malminetsinnän sekä Leilisuon ja Lyypäkin tuulivoimahankkeiden Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyiden edetessä.

Pöllöjen, erityisesti salassa pidettävän lajin sekä metson kevättalvisia kartoituksia sekä salassa pidettävän lajin seurantoja on tarpeen jatkaa vuosittain.

Arvioinnin sekä tässä lausunnossa esitettyjen lieventävien toimien perusteella hankkeen vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen voidaan sulkea pois.

15.1.2024

LAPELY/4533/2022
JULKINEN VERSIO

Vaikutuksiin yhdessä muiden hankkeiden kanssa liittyy huomattavaa epävarmuutta, joka vähenee vasta näiden hankkeiden Natura-arviointi- ja lausunntomenettelyiden edetessä.

Asian käsittelyyn lintujen osalta ovat osallistuneet biologi Eetu Sundvall ja ylitarkastaja Heli Lehvola.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Riikka Juutinen ja ratkaissut yksikönpäällikkö Jari Pasanen.

Tiedoksi

Kingsrose Exploration Oy / Vesa Tuhkanen
Metsähallitus Lapin Luontopalvelut, kirjaamo
Ympäristöministeriö, kirjaamo

Tämä asiakirja LAPELY/4533/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/4533/2022 har godkänts elektroniskt

Juutinen Riikka 15.01.2024 13:52

Pasanen Jari 15.01.2024 13:47